

‘SERAFÍ PITARRA’, ESCRIPTOR, POETA I DRAMATURG, INICIADOR DEL TEATRE CATALÀ MODERN

Antoni Tuduri

Secció de Genealogia
de l'Ateneu de Maó

Aquesta miscel·lània l'escriuré per entregues, com es deia en primer, per tal de no perdre el fil de la narració.

Entrega primera. Als anys 60 del segle passat, les travessies entre Maó i Barcelona es feien en *barco* (açò de «vaixell» mai m'ha agradat massa), normalment un transatlàntic de la inefable Trasmediterrània que deia en Tomàs V.B. d'unes 2.350 tones de registre brut, de nom «Mallorca», sembla que botat l'any 1914 i restaurat en diverses ocasions. Mig segle de singladures, amb les màquines apedaçades i el casc recosit, amb cambres de la tercera classe (Antonio) i de la segona classe (Diego) de record entranynable. Tant punt arribàvem a Barcelona, a la vista de l'estàtua de Colom, indefectiblement, qualcun dels estudiants -que per aquells temps no passàvem de les dues o tres dotzenes- exclamava: «Ja hem arribat as fum i a sa porqueria» (especialment em ve a la memòria en Fernando O.F. que no em deixarà mentir).

Després de davallar per aquell artefacte anomenat «planxa», era cosa d'anar arrossegant aquelles maletes a quadres comprades a can Parpal (a Ciutadella no sé on les venien) Rambla amunt, fos a peu fos en tramvia. Pujant a la dreta, a la placeta, on comença el carrer d'Escudellers, hi havia un conjunt escultòric a dalt del qual seia (i encara hi seua) un personatge molt famós, conegut per 'Serafi Pitarrà', que observava -i segueix observant- el tràfec d'homens, dones i d'al·lotam, de tota casta i condició.

Entrega segona. Passant els anys, vaig saber que aquell observador de la Rambla era Frederic Soler i Hubert, de professió rellotger, però que se'l recorda per haver estat un dels primers autors teatrals que va tornar a utilitzar la llengua catalana, per devers els anys 60 del segle XIX, a més d'escriptor i poeta de notable vàlua. La descripció d'aquest autor, que podreu veure a la Wikipedia o a altres resums biogràfics, era conegut pel seu pseudònim 'Serafi Pitarrà' i la seva rellotgeria era un lloc de trobada d'un important grup de literats i artistes catalans i forasters, entre els que destacaré a J. Anselm Clavé, Valentí Almirall, Víctor Balaguer i, fins i tot, un tal José de Zorrilla, prou conegut pels seus escrits poètics i, sobretot, per les obres teatrals. Tothom tindrà present allò de «*Don Juan Tenorio*». Era ell sí i, a més, sembla que durant uns quatre anys va viure a aquesta rellotgeria de 'Serafi Pitarrà'. D'altra banda, un dels assistents a aquestes trobades artístiques-literàries era un tal Nicolau Marant Maurant, mestre de músics, maonès de naixement i família, que, entre altres coses, va posar música a una sarsuela amb *libreto* del mateix José de Zorrilla.

Entrega tercera. Fa pocs dies vaig rebre un missatge de Miquel Àngel Limón Pons, demanant-me si podia investigar la possible procedència menorquina d'en 'Pitarrà', atès que ell havia publicat ja feia molts anys, un article on apuntava aquesta possible procedència, però sense poder assegurar res. A més, a la Wikipedia, tant en la versió castellana com catalana, diu que sa mare es deia Maria Hubert i que provenia de França. Ja em teniu repassant els llibres de l'arxiu contemporani de Barcelona i cercant una dona morta uns tres anys més tard del naixement de Josep Soler Hubert, que era l'any 1839. I com és natural, la paciència i

la dedicació a vegades tenen premi. I, si senyors, he trobat l'acta de defunció de Magdalena Hubert Oleo, natural de Maó, nada l'any 1815, filla de Josep Hubert i de Clara Oleo, casats també a Maó l'any 1815. Bingo!, que diuen ara. Un cop trobat el naixement d'aquesta dona, mare sense cap dubte, de 'Pitarrà', la cosa ha estat relativament senzilla. Josep Soler Hubert, era, en realitat, fill de Josep Soler i Esquirol i de Magdalena (no Maria sola) Humbert Oleo. Per tant, l'escriptor, poeta i dramaturg conegut pel pseudònim 'Pitarrà' era fill de maonesa, fet absolutament documentat i desconegut, crec, per quasi tothom; fins i tot el redactor de la nota biogràfica de Wikipedia. És curiós que s'atribueixi un origen alemany al pare, ja que a l'acta de naixement de Magdalena diu que son pare era natural de Baviera, cosa prou probable ja que a Maó, era improbable que un rellotger es

pogués guanyar la vida decentment. La procedència francesa també té part de cert, pel fet que l'àvia paterna era francesa, però els avis materns eren de Ciutadella.

Entrega quarta. Mireu per on, una part important de la renaixença catalana del segle XIX té un origen menorquí prou documentat. I un servidor sense saber res de res. Com tants altres. Gràcies a l'esperit curiós i inquiet de Miquel Àngel Limón i la col·laboració sempre encertada d'Antoni Guasch Bosch, hem pogut documentar aquesta miscel·lània. A partir d'ara ja podem baixar per la Rambla i, a mà esquerra, saludar a un país acabat de conèixer per jo mateix i que no he tingut altre remei que fer-ho saber als menorquins. Potser a més d'un lector aquesta treballa li serà indiferent, però a altres els hi pot satisfer aquest modest descobriment. Encara que pocs en quantitat, els menorquins tenim un índex d'excel·lència literari i artístic destacable.

Entrega cinquena. Arribats a aquest punt, no podien faltar els *bots*. Avui miraré de relacionar els lligams de sang amb altres personatges del 'ram de la ploma'. Joan F. López Casasnovas té 14 *bots*, arribant al matrimoni entre Joan Salord Bagur i Margarita Gonyalons Pons (Ciutadella 1686); Àngel Ruiz i Pablo en té 19, fins a arribar al matrimoni entre Jeroni Codina i Margarita Parets (Alaior 1571); Ponç Pons Giménez també té 19 *bots* fins a arribar al matrimoni format per Nicolau Pons Gomila i Margarita Pons Farnals (Alaior 1627) i, finalment, Joan Pons Pons en té 20, confluint al matrimoni entre Francesc García Bagur i Catalina Cabrer Ivañes (Ciutadella 1627). Un servidor, animal de ploma flaca, també té uns lligams de sang que presenten 21 *bots*, arribant al matrimoni contret a Maó l'any 1573 entre Nicolau Pons i Joana Coll.

